

Ганна Костенко

Дід Лукич

Новела з роману «Цурки-Гілки»

Дід Лукич був легендою й улюбленцем будинку (можливо, тому дядько Мітя його так ненавидів). Андрій Лукич виходив під вечір, вбраний у білу шовкову вишиванку, сідав за маленький столик, запалював свої жовті міцні цигарки й починав пригадувати своє довге складне життя до і після війни. Розповідав одне й те саме (але кого це дивувало?). Його слухали, бо важливим було не те, що він казав, а як він це робив. Обличчя старого грішного янгола усміхалося усіма зморшками, кожна з яких – окрема історія. Він починав оповідь з останнього мирного літа перед великим лихом.

– Мені тоді було шістнадцять, – посміхнувся старий, – але я вже знав жінку і носив брюки, голився і палив цигарки.

– *И вы таки работали механиком?* – питала Фіра, хоча цю історію чула вже багато разів.

– Так, в автомобільному цеху, працював більше за всіх, бо любив цю справу... я ж мріяв стати автогонщиком! Знаєте, Фіра, у мене б вийшло...

І далі Лукич розповідав, як тренувався, як читав книжки про перегони і вирізав з газет фотокартки відомих гонщиків, як мріяв зібрати власноруч свого «Карла», який обов'язково мав бути зеленого кольору, як мріяв подорожувати світом на автомобілі.

Юнак настільки добре знався на своїй справі й вправно володів інструментом, що зрештою на нього звернули увагу потрібні люди (а це вам не дві копійки). Так, одного червневого ранку до нього підійшов товстий добродій у круглому капелюсі: «*Послушай сюда, сынок!* – сказав він хлопцю. – *Переходи ко мне – не пожалеешь. Ты будешь работать не где-нибудь, а в «Авто&Мо-*

то» гаража Велесеєва. Тебе всего шестнадцять, а ты уже будешь поміщиком шофэра...»

– Від такої пропозиції я не міг відмовитися, то була честь! Друзі заздрили, звичайно, всі мріяли бути на моєму місті, бо «Авто&Мото» не хухри-мухри, а серйозна контора!

Але помічником шофера юнаку довелося бути недовго, бо портова дівка – війна вже розвела ноги. Чума на залізних протезах з'їдала місто, запиваючи квартали вогнем-вином.

Війна знайшла цей будинок без перешкод, в одну мить зробивши його вдовою в колі залізних рейок. «Помощника шофэра» відправили на фронт відвозити стріливо чи медикаменти на лінію смерті.

На цьому історія переривалася. Запалювалася ще одна цигарка. Усі знали фінал, ніхто не вимагав продовження. Але Лукич тихо усміхався... Ніхто так і не дізнається, що марилося юнаку в ту мить, коли його тіло злетіло в повітря разом із медикаментами, які він тоді перевозив. Кажуть, перед очима пробігає усе життя... Але Лукичу уявилося інше – мрія стати автогонщиком. Він бачив, як вдягає шолом, сідає в срібний «Уолт Мобі», блискавки фотоапаратів, голос коментатора, зелене світло і початок перегонів, коло, ще одне, фінішна пряма і... Обличчя янгола з дешевими протезами замість ніг перетворювалося на темний мішечок кривих запилених ліній, всередині яких ховалася величезна образа, адже у великому місті про старого згадували тільки на свята. До нього приїздили офіційні особи з квітами (з яких, до речі, юшки не звариш), вітали останнього ветерана далекої війни. Цілий день (а точніше – кілька годин) Андрій Лукич був під прицілом відеокамер, з ним фотографувалися, пропонували випити сто грамів фронткових, бажали міцного здоров'я, але жодного разу не запитали, що йому потрібно і чим допомогти.

– Ой, Боже, Боже, зглянься на нас*... Невже вони не бачать, як я живу, нащо мені ці квіти, коли в мене немає ніг?

Той рік не був винятком. До старого Лукича поприїжджали великі люди маленького міста, аби сказати кілька слів, що піднімуть їм рейтинг. Знову квіти, знову побажання міцного здоров'я, знову сто грамів фронткових, до яких Лукич навіть не торкнеться.

* «Ой, Боже, Боже, зглянься на нас» – козацький плач-молитва.

Накрили скромний святковий стіл, офіційні особи, зайняті поїданням буженини, навіть не помітили, як одна злоязика газетярка звернулася до мовчазного дідугана в білій шовковій вишиванці: «Може, ви хочете щось сказати, діду?». І старий янгол із дешевими протезами замість ніг, які скрипіли так, що лякали навіть Фіру, мати якого належала до давнього козацького княжого роду й була справжньою красунею, старий, який мав добре серце й нереалізовану мрію стати автогонщиком, глибоко зітхнув, запалив міцну цигарку і, зиркнувши в очі відеокамерам, похмуро сказав:

– Пішли ви всі ... !

Після цього до ветерана ніхто не навідувався. Навіть по його смерті. Кожного липневого вечора Андрій Лукич, вдягнутий у шовкову вишиванку, шкандибав до маленького столика, де сидів, запалюючи свої цигарки, аби пригадати те, чого не хотів забувати. Фіра виносила горілку (яку сама гнала), і коли оповідь старого закінчувалася, брала право першого слова:

– Знаєте, що я хочу сказати? Я хочу сказати, що коли бомба падає на голову і розривається – вона убиває. Так вот, коли вона убиває, мені немає дела до того, какое рыло нарисовано на ее обертке и из какого дула она летит прямо на мой дом и прямо на мою жизнь.

Усі погоджувалися зі словами старої бандерші й пили за мирне небо над головою, хоча воно вже давно не було мирним.

